

МУ «Отдел образования Курчалоевского
района»

Муниципальное бюджетное
общеобразовательное учреждение
**«АХМАТ-ЮРТОВСКАЯ СРЕДНЯЯ ШКОЛА №1
ИМЕНИ ПЕРВОГО ПРЕЗИДЕНТА
ЧЕЧЕНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
ГЕРОЯ РОССИИ АХМАТ-ХАДЖИ
КАДЫРОВА»**
(МБОУ «Ахмат-Юртовская СШ №1 им. А-Х.
Кадырова»)

МУ «Курчалойн кIоштан дешаран дакъа»
Муниципальни бюджетни йукъардешаран
хьукмат
**«АХЪМАД-ЮЪРТАРА №1 ЙОЛУ
ХЪАЛХАРЧУ ПРЕЗИДЕНТАН, РОССИН
ТУРПАЛХОЧУН
КАДЫРОВ АХЪМАД-ХЪАБЖИН ЦАРАХ
ЙОЛУ ЙУККЪЕРА ИШКОЛ»**
(МБЙУХЪ «Ахьмад-Юьртара №1 йолу
Кадыров А-Хь. цIарах йолу ЙУИ»)

Индивидуальный образовательный маршрут по чеченскому языку

Геримсултановой Раяны

обучающейся 9 класса

Педагог-наставник: Джамалуев Ломали А., учитель чеченского языка и
чеченской литературы

2025/2026 г.

Кхеторан кехат

Программа х1оттийна 9-чу классахь нохчийн метан олимпиадина кечам беш методически г1о-накьосталла даран 1алашонца.

Нохчийн мотт хааро а, цуьнан тайп-тайпана кепаш, функционални тайпанаш карадерзоро а, цуьнан стилистически башхаллех, суртх1отторан таронех кхетаро а, нохчийн маттах тайп-тайпанчу т1екаренан хьелашкахь нийса а, эвсараллица а пайдаэца хааро а билгалдоккху адаман кхиаме хилар.

Нохчийн матто, шен т1екаренан а, оила йовзийтаран а коьрта функцеш кхочушйеш, адамашна йукьахь уьйр латтайо, адаман кхетам а, дог-ойла а кхолларехь дакъалоцу; нохчийн мотт нохчийн халкъан хаамаш,

оьздангаллин ламасташ, истори ларйаран а, йовзийтаран а коьрта г1ирс бу.

Ишколехь нохчийн мотт 1амор т1ехьажийна ду дешархочун оьздангаллин а, коммуникативни а культура кхачаме йалорна а, цуьнан интеллектан а, кхоллараллин а говзалла, ойлайар, изс, суртх1оттор, ша кхочушден дешаран г1уллакх кхиорна а.

Нохчийн мотт 1аморан чулацам иштта т1ехьажийна бу функционални говзалла, адаман йешаран, текстех кхетаран, тайп-тайпанчу барамийн текстийн хаамах пайдаэцаран, цуьнан мах хадоран, цунах ойлайаран, шен 1алашонашка кхачаран, шен хаарш а, таронаш а шорйаран, йукьараллин дахарехь дакъалацаран интегративни хаар санна, кхиорна. Къамелан а, текстан а г1уллакх нохчийн меттан ишколан курсан къепе кхолларехь коьртаниг ду.

Цаьрца дог1уш долу хаарш а, карадерзарш а далийна 1аморан метапредметни, предметни жам1ийн ларамехь, 1аморан чулацамехь (дакъош: «Мотт а, къамел а», «Текст», «Меттан функционални тайпанаш»).

Дешаран предметан чулацам кхочушбан таро йу классал арахьарчу г1уллакхдарехь: экскурсеш, тематикин меропрятеш, конкурсаш, и. д.кх.

1алашонаш:

пох1ма долу дешархой билгалбахар;

пох1ма долчу дешархошна шайн говзаллех пайда эца аьтту бар;

пох1ма долчу дешархошна т1е тидам бахийтар;

пох1ма долчу дешархошна кхиамаш баха г1о дар.

Декхарш:

дешархойн пох1ма гучудаккхарехь болх бар;

шайн 1алашоне кхочург хиларх уьш тешор;

къинхьегамца бен лакхене кхочург цахиларх уьш тешор.

Методаш:

талларан (исследовательские)

лехаман (поисковые)

халонаш нисйаларан (проблемные)

йозанан белхийн (практические).

Олимпиадина кечамбаран курс чекхйаьлча дешархой хаа декхарийлалъ бу:

- Тайап-тайпанчу кепехь олиминадин тедахкарш кхочушцан (тесташ, коллараллин белхаш, йозанан кепехь хаттаршна жопаш йаздан);
- Текстан талларан башхаллаш йовзар;
Нохчийн меттан луг1атех пайдазна.

Пох1ма долчу берашца бечу белхан мехаллаш.

Пох1ма долу стаг жимчохъ дуйна цхъана говзаллица шен нийсархойх къаьсташ хуьлу. И тайпа дешархой билгалбахарехъ хьехархочо цаьрца дукха болх бан беза. 1илманчаша билгалдаьккхина шайна хала нислуш долчу х1уманна т1ехъ пох1ма долчу дешархошна къахьега ца лаба аьлла, цундела Дала царна еллачу говзалли т1ехъ уьш сабаха церан аьтту бан безаш бу.

Нохчийн мотт 1аморехъ нислуш цхъацца тайпана халонаш йу. Цу т1е тидам а бохуьйтуш болх бан беза пох1ма долчу берашца, и халонаш йовзарна уьш шаьш т1е а кхуьйтуш. Х1ора пох1ма долу дешархо Дала шатайпана дика дина ву, цу диканах цуьнга шена а, нахана а пайда зцийта г1о дан деза, оцу 1алашонца цаьрца бечу белхан раж х1отто йеза.

Нохчийн меттан а, литературин а урокахъ пох1ма долчу дешархойн кху тайпана кхиамаш хила таро йу:

нохчийн меттан хаарш алсамдовлар;
къовсадаларшкахъ (олимпиадашкахъ) хьалхара меттигаш йахар;
нохчийн маттахъ байташ а, дийцарш а йаздан 1амар;
баккхийчаьргахула нохчийн ширделла дешнаш довзар;
нохчийн ширлуш долу г1иллакхаш, 1адаташ карладахар;
классал арахъа бечу белхан жигарло совйалар

«НЕНАН МОТТ (НОХЧИЙН)» ДЕШАРАН ПРЕДМЕТАН ЧУЛАЦАМ

Текст

Текст а, цуьнан коьрта билгалонаш а. Текстан тема а, коьрта ойла а. Текстан микротема. Коьрта маь1на чулоцу дешнаш.

Къамелан функционални-маь1нин тайпанаш: суртх1оттор, дийцар, ойлайар; церан башхаллаш.

Текстан композиционни д1ах1оттам. Абзац текст композиционни-маь1нин дакъошка йекъаран г1ирс санна.

Текстан дакъош а, предложенеш а вовшахтосу г1ирсаш: дешан кепаш, цхъанаораман (гергара) дешнаш, синонимаш, антонимаш, йаххьийн ц1ерметдешнаш, дешан йухаалар.

Текстан маь1нин анализ: цуьнан композиционни башхаллийн, микротемийн, абзацийн, текстехъ предложенеш вовшахтосучу г1ирсийн а, кепийн а; меттан суртх1отторан г1ирсех пайдаэцар (1амийнчун барамехъ).

Текстан хаамаш хийцар: текстан цхьалхе а, чолхе а план.

Орфографи

Орфографи лингвистикин дакъа санна.

Й элпан нийсайаздар.

Къасторан **ь, ъ** хьаьркийн нийсайаздар.

Лексикологи

Лексикологи лингвистикин дакъа санна.

Дош – меттан коьрта дакъа. Цхъа маь1на долу а, дукха маь1наш долу а дешнаш; дешан нийса а, т1едеана а маь1на.

Синонимаш. Антонимаш. Омонимаш.

Цена нохчийн а, т1еэцна а дешнаш.

Дешан х1оттам а, дошкхолладар а

Морфема меттан уггар жима маь1не дакъа санна.

Морфемийн тайпанаш.

Дешан лард а, чаккхе а. Орам, дешхьалхе, суффикс.

Цхъанаораман (гергара) дешнаш.

Дошкхолладар а, дошхийцадалар а.

Морфологи. Къамелан обздангалла. Орфографи

Цердош

Цердош къамелан дакъа санна. Цердешан йукъара грамматически маъІна, морфологически билгалонаш, синтаксически функцеш. Къамелехь цердешан гуллакх.

Долахь а, йукъара а цердешнаш. Цердешнийн грамматически классаш. Цердешнийн терахь. Цхьаллин йа дукхаллин терахьан кеп бен йоцу цердешнаш.

Цердешнийн легарш. Диъ легар. Дожарийн маъІна.

Цердешнийн дожарийн чаккхенаш нийсайазйар.

Билгалдош

Билгалдош къамелан дакъа санна. Билгалдешан йукъара грамматически маъІна, морфологически билгалонаш, синтаксически функцеш.

Синтаксис. Къамелан обздангалла. Пунктуаци

Предложени а, цуьнан билгалонаш а.

Предложенин коьрта меженаш (грамматически лард).

Подлежащи а, сказуеми а предложенин коьрта меженаш санна.

Сказуемин подлежащица барт хилар.

Грамматически лардийн масалле хьаьжжина, предложенийн тайпанаш: цхьалхе, чолхе.

Йаьржина а, йаржаза а предложенеш.

НОХЧИЙН МЕТТАН ТЕМАТИКИН ПЛАНИРОВАНИ

№ п/п	Программин дакъойн а, темийн а цѳераш	Сахьтийн барам	Электронни дешаран ресурс
Дакъа 1. ТЕКСТ			
1.1.	Текст а, цуьнан коьрта билгалонаш а. Текстан композиционни дѳахЮоттам. Къамелан функционални-маъІнин тайпанаш.	2	www.desharkho.ru/ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru .
1.2.	Дийцар къамелан тайпа санна. Текстан маъІнин анализ. Текстан хаамаш хийцар	3	www.desharkho.ru/ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru .
Дерриг:		5	
Дакъа 2. МЕТТАН КЪЕПЕ			
2.1	Орфографи	2	www.desharkho.ru/ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru .
2.2	Лексикологи	6	www.desharkho.ru/ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru .
2.3	Дешан хЮоттам а, дошкхолладапар а	2	www.desharkho.ru/ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru .

Дерриг:		10	
Дакъа 3. МОРФОЛОГИ. КЪАМЕЛАН ОБЗДАНГАЛЛА. ОРФОГРАФИ			
3.1	Ц1ердош	6	www.desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru.
3.2	Билгалдош	5	www.desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru.
Дерриг:		11	
Дакъа 4. СИНТАКСИС. КЪАМЕЛАН ОБЗДАНГАЛЛА. ПУНКТУАЦИ			
4.1	Синтаксис лингвистикин дакъа санна. Дешнийн цхъаьнахетар	5	www.desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru.
4.2	Цхъалхе шинах1оттаман предложени	3	www.desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www.urok95.ru.
Дерриг:		34	

2024-2025 ДЕШАРАН ШАРАХЪ НОХЧИЙН МОТТ ХЪЕХАРАН ПЛАН
9 класс

№	1амочу коьчалан ц1е	Сахът	Терахъ
1	Текст а, цуьнан коьрта билгалонаш а. Текстан композиционни д1ах1оттам.	1	
2	Къамелан функциональни-маь1нин тайпанаш.	1	
3	Дийцар къамелан тайпа санна.	1	
4	Текстан маь1нин анализ.	1	
5	Текстан хаамаш хийцар.	1	
6	Орфографи лингвистикин дакъа санна	1	
7	Й элпан нийсайаздар.	1	
8	Дош – меттан коьрта дакъа. Цхъа маь1на долу а, дукха маь1наш долу а дешнаш.	1	
9	Дешан нийса а, т1едеана а маь1наш.	1	

10	Синонимаш. Антонимаш. Омонимаш.	1	
11	Синонимаш. Антонимаш. Омонимаш.	1	
12	Лексически дошамийн тайпанаш а, ненан меттан дешнийн хял карадерзорехь цара ден гҮуллакх а.	1	
13	ЦѢна нохчийн а, тѢэцна а дешнаш.	1	
14	Морфема меттан уггар жима маѢне дакъа.	1	
15	Цхъанаораман (гергара) дешнаш	1	
16	ЦѢрдош къамелан дакъа санна.	1	
17	ЦѢрдош, морфологически билгалонаш, синтаксически функцеш.	1	
18	ЦѢрдешнийн легарш.	1	
19	Долахь а, йукъара а цѢрдешнаш, цѢран нийсайаздар.	1	
20	ЦѢрдешнийн грамматически классаш.	1	
21	ЦѢрдешнийн терахь.	1	
22	Лааме а, лаамаза а билгалдешнаш	1	
23	Билгалдешнийн терахьашца хийцадалар	1	
24	Билгалдешнийн легарш	1	
25	Билгалдош морфологически къастор.	1	
26	Билгалдашах 1амийнарг карладаккхар	1	
27	Синтаксисах, пунктуацех лаьцна кхетам.	1	
28	Сацаран хьаьркаш а, цѢран функцеш а.	1	
29	Предложени а, цуьнан билгалонаш а. Предложенийн тайпанаш.	1	
30	Предложенин чаккхенехь сацаран хьаьркаш.	1	
31	Сочиненин д1ах1оттам	1	
32	Сочинени вовшахтохар	1	
34	1амийнарг карладаккхар	1	

